ΔΙΕΘΝΕΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ &
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

Σεμινάριο Τελειοφοίτων

Βιβλιογραφική ανασκόπηση (Α)

Διαφάνειες από:

Saunders *et al.*, 2019

Bryman, 2017

Δημήτριος Χατζούδης
dchatzoudes@yahoo.gr

Σύνοψη

Από τη στιγμή που θα καθορίσετε τα ερευνητικά σας ερωτήματα, το επόμενο στάδιο κάθε ερευνητικού εγχειρήματος είναι η αναζήτηση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας και η σύνταξη της βιβλιογραφικής επισκόπησης (ανασκόπησης).

Η παρούσα διάλεξη θα βοηθήσει τους φοιτητές να μάθουν να πραγματοποιούν μια αποτελεσματική βιβλιογραφική αναζήτηση και να τοποθετούνται κριτικά έναντι των ιδεών άλλων συγγραφέων.

Θα τους βοηθήσει, επίσης, να κατανοήσουν μερικές από τις απαιτήσεις της βιβλιογραφικής ανασκόπησης και θα τους δώσει ορισμένες πρακτικές συμβουλές για τους τρόπους αξιολόγησης της ποιότητας της υφιστάμενης έρευνας.

Βασικά στοιχεία:

- **Βιβλιογραφική ανασκόπηση** είναι η εκτεταμένη και συστηματική εξέταση πηγών (επιστημονικών άρθρων, βιβλίων, κτλ.) που έχουν συνάφεια με το αντικείμενο της έρευνας σας.
- **Προσοχή**: Σε μια εργασία / έρευνα / διατριβή, πρέπει να έχουμε πρόσφατες και αρκετές σε αριθμό βιβλιογραφικές πηγές (βιβλιογραφικές αναφορές) (*π.χ., οπωσδήποτε μεταγενέστερες του έτους 2010*).
- *Πηγές (ενδεικτικά)*: (α) Επιστημονικά άρθρα, (β) Άρθρα συνεδρίων, (γ) βιβλία, (δ) Οικονομικές εφημερίδες, κτλ.
- **Συμβουλή**: Η πλειοψηφία των πηγών πρέπει, ιδανικά, να είναι επιστημονικά άρθρα (εμπειρικές έρευνες)!

Η εξέταση της βιβλιογραφίας θα πρέπει να αποσαφηνίζει τα εξής ερωτήματα:

- Τι είναι ήδη γνωστό σχετικά με αυτό το πεδίο;
- Ποιες είναι οι συναφείς προς το πεδίο αυτό έννοιες και θεωρίες;
- Ποιες ερευνητικές μέθοδοι και ερευνητικά σχέδια έχουν εφαρμοστεί στο συγκεκριμένο πεδίο;
- Παρατηρούνται αντιπαραθέσεις;
- Υπάρχει ασυμφωνία μεταξύ των αποτελεσμάτων;
- Υπάρχουν αναπάντητα ερωτήματα;

Μια βιβλιογραφική ανασκόπηση μπορεί να είναι:

- Μια λίστα παράθεσης σχετικών θεωριών.
- Μια αναζήτηση συναφών πληροφοριών.
- Μια διερεύνηση πηγών γύρω από ένα θέμα.
- Ένα μέσο εκμάθησης γύρω από ένα θέμα.
- Υποβοήθηση στη διερεύνηση θεμάτων διατριβής και ερευνητικών μεθόδων.
- Ένα σημαντικό συστατικό μιας διατριβής ή μιας ερευνητικής έκθεσης.

Γράφετε μια βιβλιογραφική επισκόπηση γιατί….

- Χρειάζεται να ξέρετε τι είναι ήδη γνωστό σχετικά με το ερευνητικό σας πεδίο.
- Μπορείτε να διδαχθείτε από τα λάθη των άλλων.
- Μπορείτε να πληροφορηθείτε για διαφορετικές θεωρητικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις στο ερευνητικό πεδίο σας.
- Μπορεί να σας βοηθήσει να διαμορφώσετε ένα πλαίσιο ανάλυσης.
- Μπορεί να σας ωθήσει να συμπεριλάβετε στην έρευνά σας μεταβλητές τις οποίες ειδάλλως δεν θα είχατε ίσως σκεφτεί να λάβετε υπόψη.
- Μπορεί να σας υποδείξει περαιτέρω ερευνητικά ερωτήματα.
- Η επισκόπηση βιβλιογραφίας απαιτείται!

Γράφετε μια βιβλιογραφική επισκόπηση γιατί….

Θα σας βοηθήσει ώστε:

- Να προσδιορίσετε και να βελτιώσετε τα ερωτήματα και τους στόχους της έρευνάς σας,
- Να επισημάνετε ερευνητικά κενά που παραβλέπονται στην έρευνα που έχει πραγματοποιηθεί μέχρι τώρα,
- Να διατυπώσετε προτάσεις για περαιτέρω έρευνα, οι οποίες θα προσφέρουν αιτιολόγηση για τα δικά σας ερευνητικά ερωτήματα και τους στόχους σας,
- Να σας βοηθήσει να αποφύγετε μια απλή επανάληψη εργασιών που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί,
- Να πάρετε δειγματοληπτικά απόψεις που υπάρχουν σε εφημερίδες και επαγγελματικά περιοδικά, μαθαίνοντας έτσι όλες τις αξιόλογες και σχετικές πτυχές των ερωτημάτων και των στόχων της έρευνάς σας,
- Να ανακαλύψετε πληροφορίες για ερευνητικές προσεγγίσεις και τεχνικές που μπορεί να είναι κατάλληλες για το δικό σας ερευνητικό ερώτημα και τους δικούς σας στόχους.

Πάρτε ό,τι περισσότερο μπορείτε από την ανασκόπηση 1

- Κρατήστε πολλές σημειώσεις (συμπεριλαμβανομένων των παραπομπών).
- Διατυπώστε ερωτήσεις στον εαυτό σας σχετικά με όσα διαβάσατε, την αξία τους για το θέμα σας, τις μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν και τα συμπεράσματα.
- Εντοπίστε ερευνητικά ερωτήματα (ίσως επειδή τα όσα διαβάζετε αναδεικνύουν αντιφάσεις).
- Εντοπίστε πηγές στις οποίες θα θελήσετε να επιστρέψετε αργότερα.
- Να είστε επιλεκτικοί (διαβάστε για να βρείτε συναφή στοιχεία).
- Μη σταματάτε να μελετάτε!

Πάρτε ό,τι περισσότερο μπορείτε από την ανασκόπηση 2

Συμβουλή: Πρέπει να εντοπίσετε (εμπειρικές) έρευνες που έχουν τη μεγαλύτερη δυνατή συνάφεια με την εργασία σας.

Συμβουλή: Να ομαδοποιείτε τις έρευνες που έχουν παρόμοιους στόχους και συναφή συμπεράσματα.

Συμβουλή: Αν χρησιμοποιήσετε απλές ιστοσελίδες από το διαδίκτυο (όχι επιστημονικά άρθρα), θα πρέπει να γίνει αρκετά περιορισμένη χρήση τους.

Συμβουλή: Πρέπει να χρησιμοποιήσετε τα κατάλληλα keywords (λέξεις-κλειδιά)!! Σκεφτείτε εναλλακτικούς / συνώνυμους όρους αναζήτησης. Η αναζήτηση (στις επιστημονικές βάσεις δεδομένων) γίνεται στην Αγγλική γλώσσα.

Συμβουλή: Το ένα άρθρο μπορεί να σας οδηγήσει σε άλλα παρεμφερή (μέσα από την λίστα των Βιβλιογραφικών Αναφορών που διαθέτει / Reference Check).

Υιοθέτηση κριτικής σκέψης

Προεπισκόπηση:	Μια γρήγορη ματιά στο κείμενο, ώστε να καταλάβετε το σκοπό του και το πώς μπορεί να σας χρησιμεύσει στην περαιτέρω αναζήτηση της βιβλιογραφίας.
Σχολιασμός:	Νοητός διάλογος μεταξύ του εαυτού σας και του συγγραφέα (συγγραφέων) για τα θέματα και τις ιδέες που κάθε πηγή πραγματεύεται.
Σύνοψη:	Διατυπώστε το νόημα με δικά σας λόγια.
Σύγκριση και αντιπαράθεση:	Ρωτήστε τον εαυτό σας πόσο έχει αλλάξει ο τρόπος σκέψης σας από το συγκεκριμένο κείμενο (βιβλιογραφική πηγή) ή πώς έχει επηρεαστεί ο τρόπος που αντιμετωπίζετε τα πεδίο της έρευνάς σας.

Απαντήστε στις ερωτήσεις:

Γιατί το διαβάζω αυτό;	Ενεργεί ως μηχανισμός εστίασης και διασφαλίζει ότι παραμένετε στο σωστό δρόμο και δεν παρεκκλίνετε απ' αυτόν.
Τι προσπαθεί να πετύχει ο συγγραφέας με αυτό το κείμενο;	Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα μπορεί να σας βοηθήσει να αποφασίσετε πόσο πολύτιμο μπορεί να είναι το κείμενο για τους σκοπούς σας.
Τι λέει ο συγγραφέας σε σχέση με αυτά που θέλω να μάθω;	
Πόσο πειστικό είναι αυτό που λέει ο συγγραφέας;	Τα επιχειρήματά του συγγραφέα βασίζονται σε συμπεράσματα που δικαιολογούνται από τις αποδείξεις που παρέχει;
Πώς μπορώ να χρησιμοποιήσω το κείμενο;	

Αξιολόγηση της δομής της βιβλιογραφικής επισκόπησης

Εξηγείτε με ακρίβεια τη μέθοδο αναζήτησης της βιβλιογραφίας, καθώς και τα κριτήρια που χρησιμοποιείτε για να επιλέξετε τις εργασίες που σχολιάζετε;
Ξεκινάτε από ένα πιο γενικό επίπεδο, πριν προχωρήσετε σε πιο ειδικά θέματα;
Οργανώνεται η βιβλιογραφική σας επισκόπηση θεματικά γύρω από τις ιδέες που περιέχονται στην έρευνα που εξετάζετε και όχι γύρω από συγκεκριμένους ερευνητές;
Είναι τα επιχειρήματά σας συνεκτικά και συνεπή – συνδέονται οι ιδέες σας με τρόπο που θα φαίνεται λογικός στον κάθε αναγνώστη;
Έχετε χρησιμοποιήσει υποκεφάλαια στη βιβλιογραφική σας επισκόπηση, ώστε να καθοδηγείτε καλύτερα τον κάθε αναγνώστη;
Η δομή τραβά την προσοχή του αναγνώστη στα θέματα που θα αποτελέσουν το σημείο εστίασης της έρευνάς σας και πιο συγκεκριμένα, στους στόχους σας;
Η βιβλιογραφική ανασκόπηση οδηγεί τον αναγνώστη ομαλά στις επόμενες ενότητες της έκθεσης σας (της εργασίας σας);

Αξιολόγηση της δουλειάς μας

Η βιβλιογραφία που έχετε εντοπίσει, σχετίζεται ξεκάθαρα με το ερευνητικό σας ερώτημα και τους στόχους σας;
Έχετε καλύψει τις πιο σχετικές και σημαντικές θεωρίες αναγνωρισμένων επιστημόνων του κλάδου;
Έχετε καλύψει την πιο σχετική και σημαντική βιβλιογραφία ή τουλάχιστον ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα αυτής;
Έχετε συμπεριλάβει την πιο σύγχρονη σχετική βιβλιογραφία (ειδική έμφαση σε έρευνες της τελευταίες πενταετίας);
Παραπέμπετε στη βιβλιογραφία που χρησιμοποιήσατε, με τη μορφή που απαιτείται (Σύστημα Harvard);

Πάρτε ό,τι περισσότερο μπορείτε από την ανασκόπηση

Πλαίσιο 3.3
Λίστα ελέγχου

Αξιολόγηση για το αν η βιβλιογραφική επισκόπησή σας είναι κριτική

- ✔ Έχετε πλαισιώσει θεωρητικά το ερευνητικό σας ερώτημα και τεκμηριώσει πώς αυτό σχετίζεται με προηγούμενη έρευνα που έχετε μελετήσει;
- ✔ Έχετε αξιολογήσει τα δυνατά και αδύνατα σημεία της προηγούμενης έρευνας που έχετε μελετήσει;
- ✔ Επιδεικνύετε αντικειμενικότητα στη συζήτηση και αξιολόγηση της έρευνας των άλλων;
- ✔ Έχετε παραπέμψει σε έρευνα που διαφωνεί και σε έρευνα που υποστηρίζει τις απόψεις σας;
- ✔ Έχετε διαχωρίσει επαρκώς τα γεγονότα από τις απόψεις;
- ✔ Έχετε κάνει αιτιολογημένες κρίσεις σχετικά με την αξία της έρευνας των άλλων και τη συνάφειά της με τη δική σας;
- ✔ Έχετε ξεκάθαρα τεκμηριώσει τις ιδέες σας;
- ✔ Έχετε επισημάνει τα σημεία όπου χρειάζεται νέα έρευνα (η δική σας!) για να προσφέρει πρόσθετη γνώση και το έχετε αυτό συμπεριλάβει στα επιχειρήματά σας; Συγκεκριμένα:
  - πού υπάρχουν ανακολουθίες στην τρέχουσα γνώση και κατανόηση;
  - πού υπάρχουν παραλείψεις ή προκαταλήψεις στη δημοσιευμένη έρευνα;
  - πού χρειάζεται να αξιολογήσετε περαιτέρω τα ευρήματα της έρευνας;
  - πού υπάρχουν ελλιπείς, αναποτελεσματικές, αντιφατικές ή περιορισμένες αποδείξεις;
- ✔ Έχετε τεκμηριώσει τα επιχειρήματά σας με παραπομπές σε δημοσιευμένη έρευνα;

Αξιολόγηση της βιβλιογραφίας

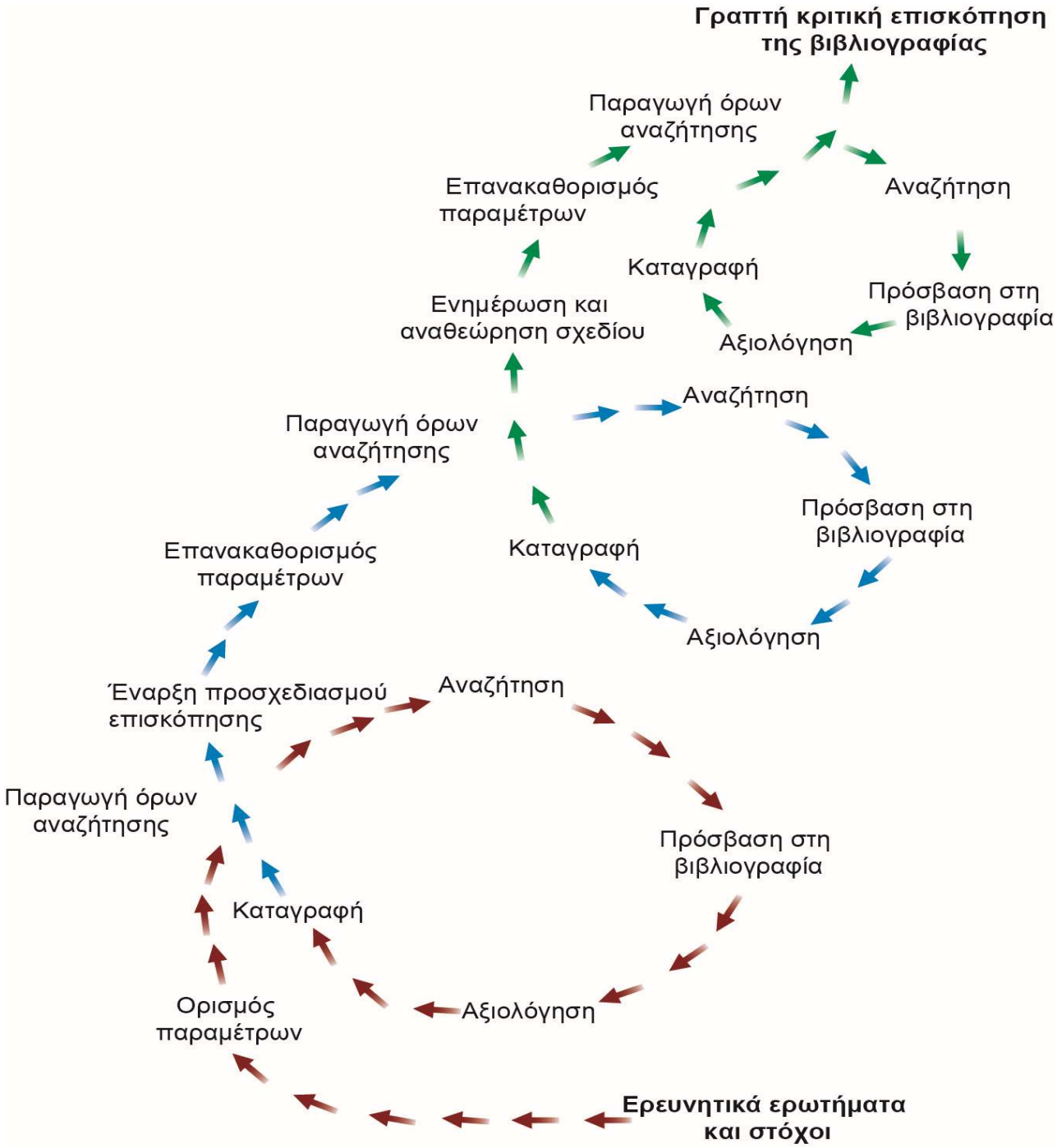
Αξιολόγηση της συνάφειας και της σημαντικότητας της βιβλιογραφίας για την έρευνά σας
Συνάφεια
• Πόσο πρόσφατο είναι το στοιχείο (δηλαδή η **Πηγή** που εντοπίσατε);
• Το στοιχείο μήπως είναι ξεπερασμένο / πεπαλαιωμένο;
• Τα ερευνητικά ερωτήματα ή οι στόχοι έχουν σχέση με τα δικά σας και κατά συνέπεια, έχουν συνάφεια με τη δική σας έρευνα;
• Μήπως το πλαίσιο είναι διαφορετικό και απέχει πολύ από τα ερωτήματα και τους στόχους της έρευνάς σας;
• Έχετε δει αναφορές σε αυτό το στοιχείο (ή στον συγγραφέα του) σε άλλα χρήσιμα στοιχεία (πηγές);
• Το στοιχείο υποστηρίζει ή αντικρούει τα επιχειρήματά σας; Ότι από τα δύο συμβαίνει, αξίζει να το διαβάσετε!
Σημαντικότητα
• Το στοιχείο φαίνεται να είναι μεροληπτικό; Χρησιμοποιεί παράλογα επιχειρήματα, συναισθηματικά φορτισμένες λέξεις ή επιλέγει μόνο περιπτώσεις που υποστηρίζουν το συμπέρασμα που εξάγεται; Ακόμα κι έτσι, μπορεί να είναι σχετικό με την κριτική επισκόπησή σας!
• Ποιες είναι οι μεθοδολογικές παραλείψεις στο έργο (π.χ., επιλογή δείγματος, συλλογή δεδομένων, ανάλυση δεδομένων); Ακόμα κι αν υπάρχουν πολλές, μπορεί το στοιχείο να είναι συναφές με το έργο σας!
• Η ακρίβεια είναι επαρκής; Ακόμα κι αν δεν είναι, μπορεί να είναι το μοναδικό στοιχείο που μπορείτε να εντοπίσετε και να είναι, επίσης, και συναφές!
• Το στοιχείο παρέχει προτάσεις για μελλοντική έρευνα;

Πώς γίνεται η αναζήτηση της βιβλιογραφίας: 1

- Διαβάστε βιβλία ή άρθρα που γνωρίζετε ή που προτείνονται από τον επιβλέποντά σας.
- Κρατήστε σημειώσεις με βάση την ανάγνωσή σας.
- Σημειώνετε τις λέξεις-κλειδιά.
- Σημειώστε επιπλέον βιβλιογραφία που μπορεί να αποδειχθεί χρήσιμη αργότερα στην έρευνά σας.
- Διαμορφώστε τις δικές σας λέξεις-κλειδιά.

Πώς γίνεται η αναζήτηση της βιβλιογραφίας: 2

- Ψάξτε στη βιβλιοθήκη του εκπαιδευτικού σας ιδρύματος.
- Ψάξτε στο διαδίκτυο χρησιμοποιώντας κατάλληλες βάσεις δεδομένων (π.χ. Scopus).
- Εξετάστε σχετικούς τίτλους και περιλήψεις ως προς τη συμβατότητα με το θέμα σας.
- Προμηθευτείτε επιλεγμένα κείμενα, διαβάστε τα και κρατήστε σημειώσεις.
- Ελέγχετε τακτικά αν υπάρχει νέο υλικό!

Το spiral της βιβλιογραφικής επισκόπησης

Αναζήτηση βιβλίων και άρθρων

- Ξεκινήστε με την βιβλιογραφία που προτείνεται στα μαθήματά σας.
- Συμβουλευτείτε τις βιβλιογραφικές αναφορές και τις παραπομπές των προτεινόμενων εγχειριδίων.
- Χρησιμοποιήστε τη βιβλιοθήκη του εκπαιδευτικού σας ιδρύματος: (α) βρείτε τι υπάρχει διαθέσιμο, (β) εντοπίστε ενδεχόμενες συνδρομές του εκπαιδευτικού σας ιδρύματος σε διαδικτυακές βάσεις δεδομένων (στο ΔΙ.ΠΑ.Ε. υπάρχουν πολλές…).
- Χρησιμοποιήστε ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων, όπως η Scopus. Σημειώστε πως αυτές οι ιστοσελίδες απαιτούν κωδικούς για πλήρη πρόσβαση (ή, αλλιώς, απαιτούν σύνδεση VPN > https://www.ihu.gr/it-kavala#tab-cfc23fc60f573015a95).

Ένας τρόπος βιβλιογραφικής αναζήτησης

Μερικές προειδοποιήσεις για το διαδίκτυο

- Οι μηχανές αναζήτησης βρίσκουν ιστοσελίδες, αλλά δεν τις αξιολογούν.
- Τα λεξικά και οι εγκυκλοπαίδειες χρησιμεύουν για βασικούς ορισμούς, αλλά όχι για κάτι παραπάνω από αυτό.
- Πολλοί ιστότοποι εξυπηρετούν εμπορικούς σκοπούς. Γι' αυτό, μην παρασύρεστε από την προπαγάνδα.
- Εμπιστευθείτε: ακαδημαϊκές ιστοσελίδες (συνήθως με κατάληξη ac. ή .edu), κυβερνητικές ιστοσελίδες (.gov), ή ιστοσελίδες μη κυβερνητικών οργανισμών (.org), με αυτή τη σειρά.
- Κατεβάστε και αποθηκεύστε όλο το υλικό που βρίσκετε στο διαδίκτυο. Οι ιστοσελίδες είναι δυναμικές και μπορεί κάποια άλλη στιγμή να μη βρείτε τα δεδομένα. Επίσης, το εκπαιδευτικό σας ίδρυμα μπορεί να ζητήσει τεκμηρίωση κατά την υποστήριξη της διατριβής σας.

Κύριες βιβλιογραφικές πηγές 1

Πηγή	Περιεχόμενο	Χρήση / χρησιμότητα	Κάλυψη από εργαλεία αναζήτησης	Διαθεσιμότητα
Ακαδημαϊκά περιοδικά με σύστημα κριτών (peer reviewed)	Γράφονται από ειδικούς και αξιολογούνται από άλλους ειδικούς. Μεγάλη προσοχή στη λεπτομέρεια και την επαλήθευση.	Οι πιο χρήσιμες και έγκυρες όλων	Καλή κάλυψη	Η πλειοψηφία μπορεί να προσπελαστεί στο Internet, μέσω διάφορων συνδρομητικών υπηρεσιών.
Ακαδημαϊκά περιοδικά χωρίς σύστημα κριτών (non-peer reviewed)	Επιλέγονται από τον αρχισυντάκτη ή από μέλη της ομάδας σύνταξης που έχουν γνώση του αντικειμένου.	Προσοχή στις προσεγγίσεις των θεμάτων.	Σχετικά καλή κάλυψη.	Η πλειοψηφία μπορεί να προσπελαστεί στο Internet, μέσω διάφορων συνδρομητικών υπηρεσιών.
Κλαδικά περιοδικά	Συνδυασμός κλαδικών ειδήσεων και αναφορών πάνω σε πρακτικά θέματα.	Ματιές στην πρακτική, αλλά πρέπει να χρησιμοποιούνται με προσοχή.	Όλο και καλύτερη κάλυψη από διαδικτυακές βάσεις δεδομένων.	Η πλειοψηφία μπορεί να προσπελαστεί στο Internet, μέσω διάφορων συνδρομητικών υπηρεσιών.
Εμπορικά περιοδικά	Συνδυασμός κλαδικών ειδήσεων και αναφορών πάνω σε πρακτικά θέματα.	Ματιές στην πρακτική, αλλά πρέπει να χρησιμοποιούνται με προσοχή.	Αναζήτηση μέσω των δικτυακών τόπων επαγγελματικών ενώσεων.	Συχνά μη διαθέσιμες σε πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες

Κύριες βιβλιογραφικές πηγές 2

Πηγή	Περιεχόμενο	Χρήση / χρησιμότητα	Κάλυψη από εργαλεία αναζήτησης	Διαθεσιμότητα
Βιβλία	Γράφονται για συγκεκριμένο κοινό. Βασίζονται σε ποικιλία πηγών.	Χρήσιμα για μια γενική επισκόπηση και για επισήμανση αναγνωρισμένων ειδικών.	Καλή κάλυψη από σελίδες περιλήψεων και ευρετήρια.	Ευρέως διαθέσιμα. Στη βιβλιοθήκη ή με δια-δανεισμό μεταξύ πανεπιστημιακών βιβλιοθηκών.
Εφημερίδες	Γράφονται για συγκεκριμένη αγορά. Φιλτράρονται ανάλογα με τα γεγονότα. Μπορεί να είναι μεροληπτικά.	Προσοχή στην πιθανή μεροληψία στην κάλυψη των θεμάτων.	Σχετικά καλή κάλυψη από εξειδικευμένες βάσεις δεδομένων.	Στη βιβλιοθήκη ή μέσω Internet.
Πρακτικά συνεδρίων	Επιλεγμένες εργασίες, όπως παρουσιάζονται σε συνέδρια.	Μπορεί να είναι Χρήσιμα.	Υπάρχουν ειδικά ευρετήρια, όπως ICP, ISI κ.λπ.	Σχετικά εύκολο να τα βρει κάποιος στο Internet.
Εκθέσεις	Όσες παράγονται από έγκυρους οργανισμούς είναι υψηλής ποιότητας.	Πολύ χρήσιμες όταν ταυτίζονται με το θέμα σας.	Υπάρχουν εξειδικευμένα ευρετήρια.	Όλο και περισσότερο διαθέσιμες μέσω Internet.
Διατριβές	Συχνά η πιο ενημερωμένη και σύγχρονη έρευνα, αλλά πολύ συγκεκριμένη.	Καλές για ερευνητικές σπουδές σε επίπεδο PhD και Mphil.	Καλύπτονται από ευρετήρια διατριβών.	Εμφανίζονται όλο και περισσότερο σε ηλεκτρονική μορφή.

Δύο βασικές προσεγγίσεις στη βιβλιογραφική επισκόπηση: 1

1. Συστηματική επισκόπηση:

α) Πολύ εκτεταμένη διερεύνηση του συγκεκριμένου πεδίου έρευνας.

β) Ομαδοποίηση των πηγών σε κατηγορίες:

- Πολύ σχετικές, βασισμένες σε καλή έρευνα
- Πολύ σχετικές, βασισμένες σε αδύναμη έρευνα
- Όχι πολύ σχετικές ή πολύ γενικόλογες

γ) Παρουσιάζει μια αναλυτική αναφορά για την ερευνητική μέθοδο που χρησιμοποιήθηκε, τις αποφάσεις που λήφθηκαν και τα συμπεράσματα που προέκυψαν.

Δύο βασικές προσεγγίσεις στη βιβλιογραφική επισκόπηση: 2

2. Αφηγηματική επισκόπηση:

α) Περιορισμένη έρευνα για τις πιο ενδιαφέρουσες συνεισφορές.

β) Επικέντρωση στις συνδέσεις μεταξύ διαθέσιμων πηγών και ερευνητικών ερωτημάτων.

γ) Επανεξέταση των ερευνητικών ερωτημάτων υπό το πρίσμα των κειμένων που αναγνώστηκαν.

Οι βιβλιογραφικές αναφορές (παραπομπές) στην εργασία σας: 1

- **<u>Μια πηγή αναφέρεται συνήθως σε δύο μέρη:</u>**

  - Στην αναφορά: μέσα στο κείμενό σας, στο σημείο όπου τη χρησιμοποιείτε.

  - Στις πλήρεις λεπτομέρειες δημοσίευσης: σε μια λίστα παραπομπών ή βιβλιογραφίας, στο τέλος της διατριβής ή της έκθεσής σας (Βιβλιογραφικές Αναφορές / References).

- **<u>Υπάρχουν κατά βάση δύο συμβάσεις αναφοράς:</u>**

  - η μέθοδος αναφοράς συγγραφέα-ημερομηνίας, για την οποία χρησιμοποιείται κυρίως η μέθοδος του Χάρβαρντ.

  - η μέθοδος των αριθμημένων σημειώσεων.

Οι βιβλιογραφικές αναφορές (παραπομπές) στην εργασία σας: 2

- Ακολουθήστε τις κατευθυντήριες οδηγίες του εκπαιδευτικού σας ιδρύματος για τα πρωτόκολλα αναφορών και ορολογίας.
- Αν δεν προσφέρονται ξεκάθαρες κατευθυντήριες οδηγίες, χρησιμοποιήστε τη μέθοδο του Χάρβαρντ.
- Σε κάθε περίπτωση, στο τέλος συμπεριλάβετε μια λίστα αναφορών.

Λογοκλοπή: Έγκλημα και τιμωρία 1

- Λογοκλοπή σημαίνει προσποίηση ότι εμείς οι ίδιοι γράψαμε κάτι που στην πραγματικότητα έγραψαν άλλοι.

- Η λογοκλοπή μπορεί να γίνει κατά τύχη:

  - η μη χρήση εισαγωγικών για ρήσεις άλλων, μπορεί να είναι προϊόν απροσεξίας, και όχι πρόθεσης για απάτη.

  - η παράλειψη αναφοράς μιας πηγής σε ένα κείμενο

- Μπορεί να μην υπάρχει λογοκλοπή:

  - στην ανακύκλωση δικού μας υλικού από προηγούμενη εργασία.

  - στη μη αναφορά του εαυτού μας ως του συντάκτη μιας προηγούμενης εργασίας.

Λογοκλοπή: Έγκλημα και τιμωρία 2

- Η λογοκλοπή είναι πάντοτε αδίκημα, καθώς καταστρέφει τα θεμέλια του ερευνητικού οικοδομήματος.

- Η σοβαρότητα με την οποία τα εκπαιδευτικά ιδρύματα αντιμετωπίζουν το αδίκημα ποικίλλει:

  - η τιμωρία μπορεί να ποικίλλει από την επανυποβολή της εργασίας, μέχρι την αποβολή από το Ίδρυμα.

  - αλλά πάντοτε το κύρος χάνεται.

Ερωτήματα τη στιγμή της σύνταξης μιας βιβλιογραφικής επισκόπησης: 1

- Έχετε ενημερωμένη βιβλιογραφική λίστα;
- Υπάρχουν νέα πεδία ενδιαφέροντος;
- Τι διαβάσατε πρόσφατα;
- Πόσο χρόνο επενδύετε στο διάβασμα;
- Τι διδαχθήκατε από το διάβασμα;

Ερωτήματα τη στιγμή της σύνταξης μιας βιβλιογραφικής επισκόπησης: 2

- Άλλαξε την κατανόησή σας για το αντικείμενο μελέτης σας;
- Επηρέασε το διάβασμα το ερευνητικό σας σχέδιο;
- Σας έδωσε ιδέες για τις ερευνητικές σας υποθέσεις και τα ερευνητικά σας εργαλεία;
- Κρατάτε σημειώσεις από ό,τι διαβάζετε;

Βασικά σημεία

- Η βιβλιογραφική επισκόπηση αποτελεί μέσο ανασκόπησης των βασικότερων απόψεων και ερευνών σχετικά με το πεδίο ενδιαφέροντος που έχετε επιλέξει.
- Μια καλή βιβλιογραφική επισκόπηση καταδεικνύει ότι έχετε καλή γνώση του πεδίου σας.
- Σημαντικό μέρος της σύνταξης μιας βιβλιογραφικής αναφοράς βασίζεται στην ανάγνωση των εργασιών άλλων ερευνητών στο πεδίο ενδιαφέροντός σας. Μπορείτε να αποκτήσετε σημαντικές δεξιότητες που θα σας βοηθήσουν να πάρετε ό,τι περισσότερο μπορείτε από τη μελέτη σας.
- Η συστηματική επισκόπηση είναι μια μέθοδος που γίνεται όλο και πιο δημοφιλής στην επιχειρηματική έρευνα, ως τρόπος ενίσχυσης της αξιοπιστίας της βιβλιογραφικής αναζήτησης και επισκόπησης.
- Η αφηγηματική επισκόπηση είναι μια πιο παραδοσιακή προσέγγιση, η οποία, λόγω της ευελιξίας της ενδείκνυται για την επαγωγική έρευνα και το ποιοτικό ερευνητικό σχέδιο.